

RAAP-NOTITIE 2890

Plangebied Hengelosestraat 363

Gemeente Enschede

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Kleissen & Partners Oost BV

Titel: Plangebied Hengelosestraat 363, gemeente Enschede; archeologisch vooronderzoek:
een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: september 2008

Auteur: *drs. D. Kastelein*

Projectcode: ENHS

Bestandsnaam: N02890-ENHS.doc

Projectleider: drs. D. Kastelein

Projectmedewerker: drs. J. Vosselman

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 30420

Autorisatie: drs. S.W. de Jager

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 0294-491 500

Leeuwenveldseweg 5b

telefax: 0294-491 519

1382 LV Weesp

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 5069

1380 GB Weesp

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2008

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Kleissen & Partners Oost BV heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 13 augustus 2008 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met nieuwbouw in de gemeente Enschede. Doel van dit onderzoek was allereerst het middels bureauonderzoek verwerven van informatie over bekende en te verwachten archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Het doel van het veldonderzoek was vervolgens die verwachting te toetsen en, voor zover mogelijk, een eerste indruk te geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische vindplaatsen.

Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied geen archeologische resten aangetroffen. Naar verwachting zal er als gevolg van de geplande werkzaamheden dan ook geen verstoring van archeologische waarden optreden. Derhalve worden geen aanbevelingen voor vervolgonderzoek gedaan. Geadviseerd wordt het plangebied vrij te geven.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Kleissen & Partners Oost BV heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 13 augustus 2007 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met nieuwbouw in de gemeente Enschede. Het bureau- en inventariserend veldonderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van die archeologische verwachting en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten.

1.2 Plangebied

Het plangebied (0,4 ha) ligt aan de Hengelosestraat te Enschede (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 34F van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 256.075/455.450. Ten tijde van het onderzoek was het plangebied grotendeels verhard.

1.3 Onderzoeksofzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek is beperkt gebleven tot een karterend booronderzoek. Het bureau- en inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd volgens de normen die gelden in de archeologische beroepsgroep c.q. de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.1 (KNA). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), welke wordt beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>). RAAP beschikt over een eigen opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden wordt verwezen naar tabel 1.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

In het kader van het bureauonderzoek zijn diverse bronnen gebruikt, waaronder het ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM; voorheen ROB). Deze landelijke databank verschaft inzicht in de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen en terreinen. Op grond hiervan kunnen uitspraken worden gedaan omtrent de archeologische relevantie van een bepaalde plek of gebied (zie voorts de literatuurlijst).

2.2 Resultaten

Geologie en geomorfologie

Het plangebied ligt in de bebouwde kom van Enschede en is als zodanig niet gekarteerd. Op basis van de meest nabij gelegen (afstand ca. 25 m) gekarteerde geomorfologische eenheid mag worden aangenomen dat het plangebied in een zone ligt die uit gordeldekzandwelingen bestaat (Stiboka, 1979b: code 3L6).

Bodem

Het plangebied ligt in de bebouwde kom van Enschede en is derhalve in bodemkundig opzicht niet gekarteerd. Op grond van de aangrenzende wel gekarteerde bodemkundige eenheden is het aannemelijk dat de bodem in het plangebied uit een hoge enkeerdgrond (plaggendek) met leemarm en zwak lemig fijn zand en/of een beekeerdgrond bestaat (Stiboka, 1979a: resp. codes Hn21 en pZg23).

Archeologie

In ARCHIS staat uit de directe omgeving van het plangebied (straal van circa 600 meter) één archeologische vindplaats geregistreerd (ARCHIS-waarnemingsnummer 4628). Het betreft een bronzen randbijl uit de Bronstijd. Er bevinden zich geen archeologische monumenten in de directe omgeving van het terrein (straal ca. 600 m).

Historische Kaarten

Uit zowel de Hottingerkaart (late 18e eeuw; Versfelt, 2003) als de Historische Atlas van Overijssel (1905) kan worden opgemaakt dat het plangebied toentertijd onbebouwd was. Het terrein was in 1905 in agrarisch gebruik (ROBAS, 1990).

Archeologische verwachting

Vanwege de ligging in de bebouwde kom van Enschede staat het plangebied als 'niet gekarteerd' aangegeven op de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW; ROB, 2005). Op grond van de landschappelijke ligging kan evenwel aan het plangebied een middelmatige archeologische verwachting worden toegekend voor vindplaatsen uit alle perioden. Volgens de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart ligt het plangebied in een zone met een lage tot middelhoge archeologische verwachting.

Eventuele archeologische resten zullen zich, naar mag worden aangenomen, aan de basis van het plaggendeek of in de top van het dekzand bevinden. De vondst van een bijl uit de Bronstijd in de directe omgeving van het plangebied voegt niets toe aan de archeologisch verwachting voor het plangebied. Doorgaans gaat het om objecten die in de lage delen van het landschap worden aangetroffen en die veelal beschouwd kunnen worden als voorwerpen die daar met een bepaald doel achtergelaten (geofferd) zijn.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12 voor	Chr.
Bronstijd	2000	-	800 voor	Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000 voor	Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900 voor	Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800 voor	Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Tijdens het veldonderzoek zijn 6 boringen verricht. De boringen zijn in verband met de verharding zo gelijkmatig mogelijk verdeeld over het plangebied (figuur 1). De boringen in een raai versprongen ten opzichte van die in de naastgelegen raai, waardoor een systeem van gelijkbenige driehoeken ontstond. De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen uit de periode IJzertijd-Late Middeleeuwen. Deze methode is niet geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere, vergelijkbare sporen zonder (of met ijle) vondstspredingen in kaart te brengen (Tol e.a., 2004).

Er is geboord tot maximaal 1,2 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden. Het opgeboorde materiaal is gezeefd met een zeef met een maaswijdte van 0,5 cm; het zeefresidu is met het blote oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

De bodem is tot circa 80 cm -Mv verstoord door recente bodemingrepen. Hieronder bevindt zich de C-horizont, bestaande uit uiterst fijn, zwak siltig, grijs dekzand; in boring 6 zijn in het dekzand bovendien veel ijzerconcreties aangetroffen. In boring 3 is op 40 cm -Mv zo veel puin aangetroffen, dat het niet mogelijk was deze boring dieper te zetten.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn in de 6 boringen geen archeologische indicatoren aangetroffen.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Tijdens het veldonderzoek is niet alleen vastgesteld dat de bodemopbouw ter plaatse zodanig is verstoord dat eventuele grondsporen en andere archeologische relevante zaken grotendeels of geheel als verloren mogen worden beschouwd, maar er zijn ook geen aanwijzingen aangetroffen die in verband kunnen worden gebracht met vroegere menselijke activiteiten.

4.2 Aanbevelingen

Op grond van het bovenstaande wordt aanbevolen geen vervolgonderzoek in het plangebied uit te voeren.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 53 van de Wet op de archeologische monumentenzorg 1988 aanmelding van de desbetreffende vondsten bij het bevoegd gezag (i.c. de gemeente Enschede) verplicht.

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek dient contact opgenomen te worden met de gemeente Enschede.

Literatuur

- Lotte, R.M. & L.A. Tebbens**, 2005. Gemeente Enschede. Archeologische Verwachtingskaart. *BAAC-rapport* 04.238. BAAC bv, 's Hertogenbosch/Deventer.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- ROB**, 2005. *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) versie 2.1*. Ontleend aan <http://www.archis.nl>.
- Stiboka**, 1979a. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50:000. Toelichting bij de kaartbladen 34 West Enschede en 34 Oost Enschede – 35 Glanerbrug*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Stiboka**, 1979b. *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50:000. Blad 34 West Enschede en 34-35 Enschede –Glanerbrug*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen**, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-rapport* 1000. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Versfelt, H.J.**, 2003. *De Hottinger-atlas van Noord- en Oost-Nederland 1773-1794*. Heveskes Uitgevers, Groningen.
- ROBAS Producties**, 1990. *Historische Atlas Overijssel. Chromotopografische Kaart des Rijks, schaal 1:25.000*. ROBAS Producties, Den IJp.

Gebruikte afkortingen

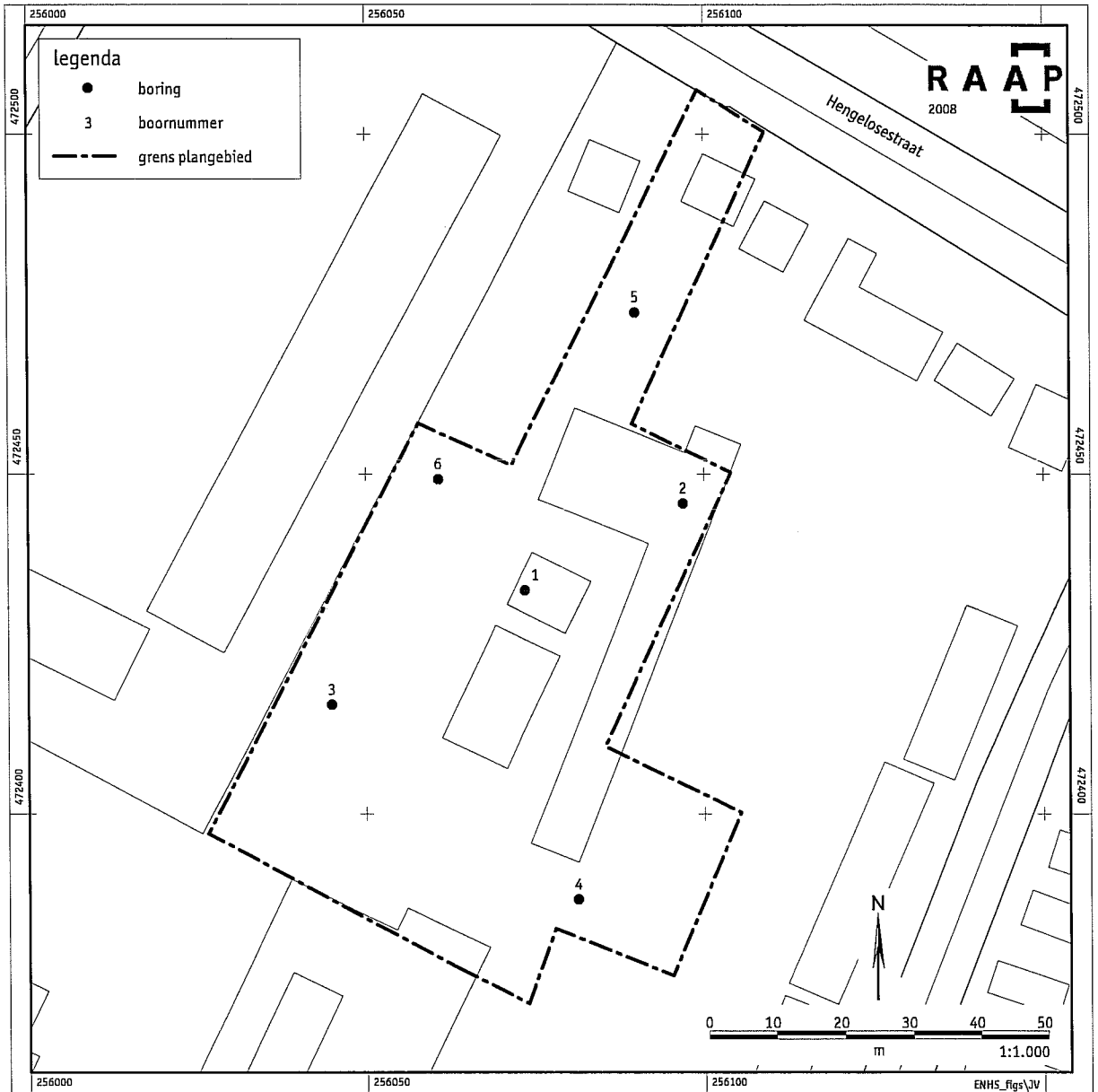
ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-Mv	beneden maaiveld
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

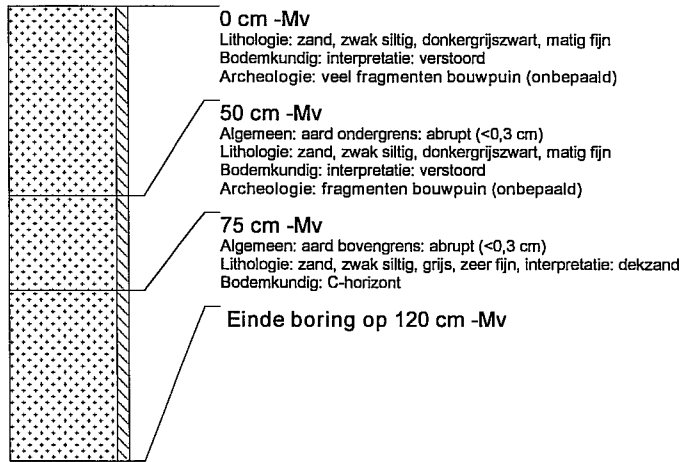

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

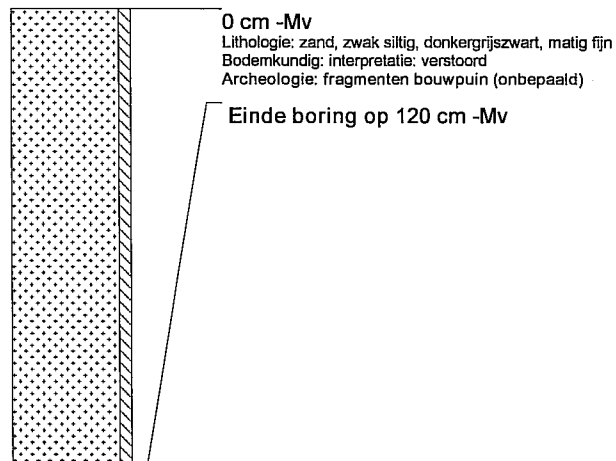
boring: ENHS-1

datum: 14-8-2008, precisie locatie: 1 m, provincie: Overijssel, gemeente: Enschede, opdrachtgever: Kleissen en Partners Oost BV, uitvoerder: RAAP Oost

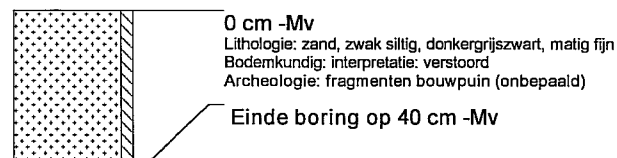
boring: ENHS-2

datum: 14-8-2008, precisie locatie: 1 m, provincie: Overijssel, gemeente: Enschede, opdrachtgever: Kleissen en Partners Oost BV, uitvoerder: RAAP Oost

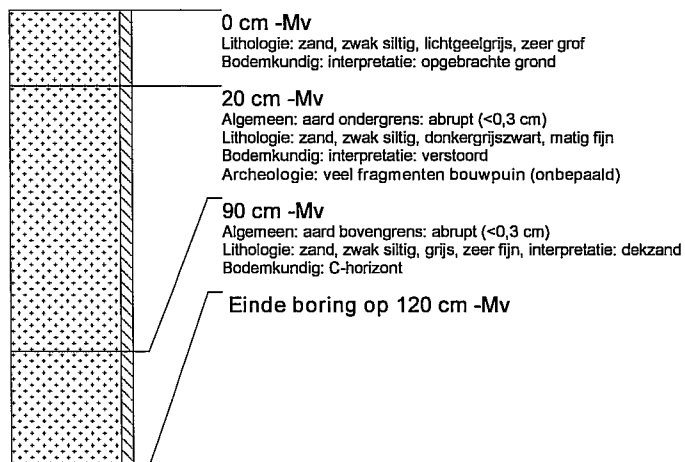
boring: ENHS-3

datum: 14-8-2008, precisie locatie: 1 m, provincie: Overijssel, gemeente: Enschede, opdrachtgever: Kleissen en Partners Oost BV, uitvoerder: RAAP Oost

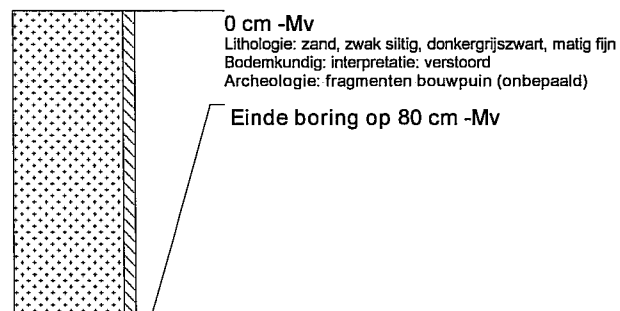
boring: ENHS-4

datum: 14-8-2008, precisie locatie: 1 m, provincie: Overijssel, gemeente: Enschede, opdrachtgever: Kleissen en Partners Oost BV, uitvoerder: RAAP Oost

boring: ENHS-5

datum: 14-8-2008, precisie locatie: 1 m, provincie: Overijssel, gemeente: Enschede, opdrachtgever: Kleissen en Partners Oost BV, uitvoerder: RAAP Oost

boring: ENHS-6

datum: 14-8-2008, precisie locatie: 1 m, provincie: Overijssel, gemeente: Enschede, opdrachtgever: Kleissen en Partners Oost BV, uitvoerder: RAAP Oost

